

ШЫН

Совет Эвилелиниң коммунисттик партиязының тыва область болгаш
нызыл хоорай комитеттериниң, ажилчы чоннар депутаттарының
область болгаш нызыл хоорай советтериниң органы

1957
ЯНВАРЬ
10
ЧЕТВЕРГ
№ 7 (3719)

Өртөө 20 коп.

Совет Эвилелиниң болгаш ГДР-ниң ча-
зактар төлөөлери арасында чугаа-
лажымышкынар (1 арын).
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң төлөөлери-
ниң Пранче баарында хамаарыштыр (1
арын).
Ийи улуг улустарың улуг найыралы:
Кыдат Улус Республиканың чазак төлөө-
лери совет найысалга байырлаадыг ут-
кааны (1 арын).

Бистин область (1 арын).

Бүгү кичээлгеи—мал ажилын хөг-
жүдеринче, оон продуктулуун бедидери-
че: П. Ушаков.— Кыш дургузунда сүт
салдалын көүдүрүп дөш демсөөр.
А. Милочкин.— Четпестерни унутпаар.
М. Лондуп.— Бистин чаркып турар об-
лазымыста (2 арын).
База катан пролетариат диктатуразы-

нын төөгүтүг дуржулганын дугайыда
(3 арын).
А. Шатилов.— Делегей байдынын
доңчулазы (4 арын).
Польша Сеймге согулдаларын мурун
чарымында (4 арын).
Чоокку Чөөн чүктө АКШ-тың импе-
риалисттик колонизмизмниң програм-
мазы (4 арын).
КИНО: С. Монгуш.— Иван Франко (4
арын).

СОҢГУЛДАЛАРГА АЛДАР БОЛДУРГАН СОЦИАЛИСТИК ЧАРЫШТЫ КАЛБАРТЫР

Ажылчы чоннар депутаттарының чер-
чер Советтериниң соңгулдаларына белет-
кез ажылдары болза бүгү чуртта, ол ыш-
каш бистин область хүн келген турумун
жыл калбарып турар. Партия, комсомол,
профсоюз, хей-ниини организациялары,
бүдүрүлгө, албан организация чөдөрүнүн
коллективтери, көдө ажыл-агый ар-
тездер, МТС-тер болза советтер соң-
гулдаларга белеткелдерин СЭКП-ниң XX
съездинин болгаш СЭКП ТК-ның де-
кабрь Пленумунун төөгүтүг шийтирил-
генин хей-аът кирген ажылчы массалары-
ның политиктиг болгаш күш-ажылчы бе-
дик көдүртүшкүсүнүн үезинде эгелеп
турар.

Бистин чуртувуска соңгулдалар —
бүгү улустун байырламы, совет кижиле-
ринин чаалап алган бедик чаагы өгө-
лөдүн байырламы болур. Ол байырла-
дыг жыл-агый културга тургузушкуну
нун чаз-чаа чедишкенин биле уткуу-
ру совет улуска чакчы болу берген. Мы-
чанга РСФСР-ниң ажылчы чоннар де-
путаттарының крайлар, областтар, округ-
тар, районнар, хоорайлар, көдө болгаш
сүүт советтеринге 1957 чылдың март 3-
те чорудар соңгулдаларында алдар бол-
дурган социалисттик чарыштар бүгү чурта
калбарып турар. Бүгү улустун ол соци-
алисттик чарыштың бистин областың бүдү-
рүлгө, албан чөдөрүнүн коллективтери,
МТС-тер, советтер ажылдакчылары, кол-
дочу таразычылар калбаа-биле хаара
туткан болгаш боттарында чаз-чаа со-
циалисттик хүлээлгелерин ап турарлар.

Былзын туугу заводунун коллекти-
ви эртен 1956 чылдың бүдүрүлгө пла-
ны бир ай бурунгаар ажыр күсеткен
болгаш ол заводтун ажылчы, албан-
жаакчылары, инженер-техниктиг ажыл-
дакчылары 1957 чылдың бирги кварта-
лының ооналдын соңгулдалар хүнде
күсөдирин хүлээгенер. Областың ту-
дуг, бүдүрүлгө болгаш транспорт чөдө-
ринде бүдүрүлгенин оон-он мурунчалык
ай бедик хүлээлгелерин ап турарлар. Оон
яңааңга Харылааның область эгеледери-
ниң автотранспорт конторазының чоза-
чыы эш Сидеевти көргүзүп болур. Эш
Сидеев январь 1-ге чедир бодунун маши-
назы-биле капитал септеге чокка 250
мүн километр чедир эртен болгаш 36
мүн 800 рубльди камнап алган, ол ам
300 мүн километр капитал септеге
чокка эртерин хүлээп турар.

Танды районда Калинин аттыг колхоз-
тун эр, хөдөөн көлбүчүлөр чокта
чаа болуп эртен боттарынын ийни ху-
ралында 1957 чылда артыгы тарагы
шөлүн 3405 гектарга калбартырар, бо
чылың 928 га мурун болгаш кур чөдө-
лериң шийтээди алырын база 1957 чыл-
дың бүгү тараа култураларын бедик шы-
дарыг сөртүлүг үрөинер-биле ханды-
рыр болгаш үрөинерин чөгүрү кон-
тигитта чедир арылгашкынын, ховулар-
ыг уюберше сөүртүр болгаш чакы тара-
гыга өскө-дээ белеткеп ажалыларын
соңгулдалар хүнүнүн бетинде дозарын
хүлээгенер. Ол ышкан Эрэн районун
«Чаз орук» колхозунун мурунчы саан-
чылары Притт Ханыммаа, Татыя Язза,
Притт Бойдана олар 1957 чылда сээр
инек бүдүрүдөн 1200 литр чедир сүтү

Совет Эвилелиниң болгаш ГДР-ниң чазактар төлөөлери аразында чугаалажышкынар

Совет Эвилели-биле Герман Демократтыг Республиканың арасында найыралдыг
харылааларын улам ыңай хөгжүдерин болгаш быжыгаарынын талазы-биле
кемчегер дугайында айтырыг талашы-биле Совет Эвилелиниң болгаш Герман Де-
мократтыг Республиканың чазактар төлөөлери чугаалажышкынары 1957
чылдың январь 7-ле Москвага, Кремльге түгүчүлөө.

Чүрөкчи ханызында найыралдыг байлаа эртен чугаалажышкынарынын
үезинде ийи талаларын соңугурап турары айтырылганын талазы-биле санал-оона
солчушкуну түгүчүлөө. Чугаалажышкынарынын түннелдерин дугайында
Совет Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың чазактар төлөөлө-
риниң төлөөлөдери тектирлерин чакчы эл-сепкилдиг хүлөө алган.

ГДР-ниң Премьер-Министри Отто Гроувель болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Че-
вүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин боттарынын түннел чугааларында чугаала-
жышкынарынын түннелдеринде ханы сепкил-ханыганы илереткенер болгаш най-
ыралдыг куушкенин сорушканнар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң төлөөлери Пранче баарында хамаарыштыр

1956 чылдың декабрь 24-те Пранцын
сеналынын даргазы Сенд Хасан Тагиз-
де болгаш Пранцын межлиниң дарга-
зы Саралар Фатер Хекмат ССРЭ-ниң Дээди
Советиниң Эвилелер Советиниң дарга-
зы П. П. Лобановту болгаш ССРЭ-ниң Дээди
Советиниң Националдар Советиниң дарга-
зы В. Т. Лавиниң алында чаага
чорутканнар, ында чугаалааны болза:

«Ираның сеналынын болгаш межли-
ниң даргалары, ялы-бүрү чурттары
арасында дорт харылааларын тур-
густууганын тайбыны быжыгаарынын
талазы-биле улустар арасынын кады
ажылдажылыгында чугула чөсөк болур
деп чүвени барымдаа, баша бистин
чурттарынын арасында эл ажи бол-
гаш жожа-көдөз турарынын харылаа-
ларын быжыгаарында болгаш калбар-
тарында дуза кадарын күрөшкөөн, иран

парламент-биле болгаш оон кижигүнери-
биле танымалы-биле Иранга он хонук
иштинде келер база ол үенин дургузунда
Пранцын парламентиниң ажалылары
болур төлөөлери соңугурун силерден дил-
дөө алларыг болур».

П. П. Лобанов болгаш В. Т. Лавиниң
Дээди Совети сенаттыг болгаш межли-
ниң элтиг-өлөөч чалаашкынын өөрүп
четириниң-биле хүлөө ап турарын,
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң төлөөлери
Пранче чорудар деп Сенд Хасан Таги-
задеге болгаш Саралар Фатер Хекмат
олагда диктантканнар.

Ираның сеналынын болгаш межли-
нин күзөдүнүзүгүр ССРЭ-ниң Дээди
Советиниң төлөөлери Пранче 1957 чыл-
дың январь 20-ге чорудар деп чөшкө-
дөн чаагада айтып турар.

Ийи улуг улустарың улуг найыралы Кыдат Улус Республиканың чазак төлөөлери Совет найысалга байырлаадыг уткааны

Совет чазактын талаанын бугулар ССРЭ-де найыралдыг бараалгашкыны-биле
келген Кыдат Улус Республиканың Бүрүн Чөвүлелиниң Премьер эш Чжоу Эн-
лайын, Премьерниң ораалчызы эш Хо Луну болгаш БҮР-нун чазак төлөөлери-
ниң кижигүнерин Совет чурт январь 7-ле акы-дунма бугу-биле, кизи-биле уткаан. Аал-
чылар бугураң самолет Иркутскиге болгаш Омскиге хонгулап турда, Кыдаттың чо-
руткан кижилери бодунуң акы-дунмасы—улаг кылат улуска совет улустун сеткил
ханызында найыралынын улууга болгаш ак-сеткилдинге улам бүдүрөйнер. Ол ыныг
болур-дээ, чүге дээрте ол найыралдын дөзү чырыткылыг келер үе—
коммунизм дөзү демсөөр турар ийи улустарың чаагы сорулгаларынын болгаш
идеалдарынын чакчы өнүгө үндөстүлгөнү турар.

Акы-дунма улустун чоруткан кижилери уткуп алыр дөз Витово аэродро-
мунга найысалдыг коллективтериниң ажилчинярынын төлөөлөкчилери, эртенки
болгаш кудугураңың ажилдакчылары, өөрүнчи ажилдар чыгылганнар. Уткуп кел-
генерин арасында — Москаның дээди өөдөлгө чөдөринде өөрүнчү турар кы-
дат студенттер, совет бүдүрүлгелерде практика эртерип турар кыдат ажилчылар
база тургузганнар.

Аэропортка эштер Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, А. М. Каганович, Г. М. Ма-
ленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев,
А. И. Бржезнев, Д. Т. Шепилов, Н. М. Шверник олар чедип келгенер.

ГДР-ниң Премьер-Министри О. Гроувельга баштапкан Герман Демократтыг
Республиканың чазак төлөөлери кижигүнери база аңаа турганнар.

Уткуп келгенерин арасында — РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Дар-
газы М. А. Яснов, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиунун Секретары А. Ф. Горь-
кин, ССРЭ-ниң министрлери болгаш албан-дужаалыг өскө-дээ кижилер тургузаан.

Кыдат төлөөлөкчилери уткууру-биле хей саным даштыкы дипломаттар —
ССРЭ-де турар элчин болгаш төлө чөдөрлөк баштыңары, кыдат элчин чөдөрлөк
составы чыгылган турганнар.

Аэропорттун бажымынын чанында кижилер улам-на көүдөп турган. «Ту-
104»-тун реактивтиг шимчедикчилериниң сымалдан дамыч чыгылганын келген.
Ботчур дүрөң хонуп орган монументчөк машинаже чүр-чүс караатар көрдү бер-
генер.

Кыдат Улус Республиканың Бүрүн Чөвүлелиниң Премьер болгаш Даштыкы
хөдөктер министр эш Чжоу Эн-лай, Премьерниң ораалчызы эш Хо Лун, Кыдат-
тың Коммунисттик партиязынын Төп Комитетиниң Секретарынын кижигүрү, БҮР-
нун Даштыкы хөдөктер министрлери ораалчызы эш Ван Цзя-сан болгаш өскө-дээ
самолеттан угулуп келген.

Эштер Чжоу Эн-лай, Хо Лун болгаш БҮР-нун чазак төлөөлери өскө-дээ
кежигүнери-биле Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущев болгаш совет күрө-
ннел өскө-дээ ажилдакчылары дымгы хал тутуп медальденер. Улагчу Кы-
даттың чоруткан кижилеринге чөдөрлөк түтүп турган, байыр-медаль чедириш-
кенинниң сөстери дымгалып турган.

Эш Н. А. Булганин-биле кады хүндүлүг танымалыг чыксаалы эргөөш, эш
Чжоу Эн-лай министрлер-биле, совет, политиктиг болгаш хей-ниини ажалдакчы-
лары-биле, дипломаттыг коруштук кижигүнери-биле медальденер.

Эштер Н. А. Булганин болгаш Чжоу Эн-лай микрофонче чөдө бергенер.
Н. А. Булганин чүве чугаалаан.

Эш Н. А. Булганинниң чугаазы

Эрчим эш Чжоу Эн-лай!
Эрчим эш Хо Лун!
Кыдат Улус Республиканың чазак төлөөлери кижигүнери, эрчим эштер!
Совет чазактын, совет улустун өмүзөндөн база бодунуң хуумдан бастап
Төрөн чуртувустун найысалы Москвага Силерге ийги байыр чедирип тур мен.
Совет Эвилелинге Силерин келгенер — бодунуң улуг өнүгү — кыдат улус-
ка ханы акы-дунма болгаш чүрөкчи ханызында күзө-чүкүдү салып турар бүгү
совет улуска өөрүшкүгү болушкун.

Кыдаттың мадырдыг Коммунисттик партиязынын удуруталазы-биле үлөтпүр-
нүн, көдө ажыл-агыйың болгаш салыгың социалисттик чазартылааның шийтирил-
гит тилгелени чедип алган 600 миллион кыдат улуска эрчим эш Чжоу Эн-лай,
Силериниң нүгүрүндө, база Силериниң-биле кады келген бүгү эштериниң нүгүрүндө
бүгү байыр чедирип тур мен. Кыдат Улус Республиканың социалисттик тургузуш-
куга чедишкенин совет улус өөрүп турар, чүге дээрте ол болза, оон-биле
кады делегейиң бүгү социалисттик системаның чедишкени, марксизм-ленинизм-
ниң идеяларынын тилгелениниң тодарай хөдөжү болур.

Совет улус кыдат улус-биле акы-дунмалыктын бузулбас найыралдыг ха-
рылаалыг, ол чорук социализмниң лагериниң чурттарынын күчү шыдалым улам
ыңай быжыгаарында үндөш, бүгү делегейге быжыг тайбынын мадмалы болур.
Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың арасында найыралы бүгү-
ле социалисттик чурттарынын арасында найырал ышмак дөзү дөз эргө, национал эрге-
ажыктарын кайы-кайымын хүндөжүрүндө, делегейиң социалисттик системаны
улам ыңайгы чөдөрлөкчилериниң хан-даныннан ийни согурулгаларында
үндөстүлгөнү тургузганнар. Бистин найыралымыз быжыг болгаш туудун-на тайбы-
ның болгаш улустарынын депшилегенин хөдө, кижигүнериниң чырыткылыг
келер үеи идегелит болур.

Силерин баштапканар төлөөлериң Совет Эвилелинге келген чорук бистин
улуг улустарымын арасында акы-дунмалыктын найыралды улам ыңай хөгжүлө-

БИСТИН ОБЛАСТА

Чаа хүлээлгелер

Мал ажилчың өңчө харысалгалыг
үези кыжын болур. Хур чыл ашкан ма-
дың продуктулуу бедик, чаш төлү эки
доруугула болурун ажилдын практика-
зы улам-на бүдүрүп турар. Бай-Тайга
районда «Мурунчак» колхозтун малы
ыңа үеде эки кыштагалар турар. Бо амын
төрттүнчү чаш малды чидирип чокка
өстүрүп, хой бүдүрүдүн 1,7 кило-
граммдан күлү эвес дүктү кыргын алырын
колхозчу хойжур хүлээген.

Моң-биле кады кыштагаларында эки
пшнырдыг кажааның болгаш бир чурт-
талга бажымынын кыжын чер-черлер
Советтерин соңгулдалар хүнүн таварыш-
тыр белеткеп алырын хой фермазынын
малчыныр хүлээген.

Солун концерптер

Эртен чылдың төңүзүндө областың
национал театрының бөлүк артистери эш
Салдыны удуруталазы-биле Тес-Хем рай-
онунуң төвүндө болгаш колхозтарында ой-
нап чораш барганнар.

Артисттерин чакчы көжөгелде «но-
менклатурадыг кижиге» деп натырынчыг
пшның ойнаанын болгаш чамдык ийи
чагыстың номерлерин, «аыттыг кижиле-
р» деп ташынын ойнаанын көргүзүлөр
концерт соңугураң көргөнер. Артистер
баргалаан чамдык колхозтарынын уран-
чул бөлүгүнеринге фестивалга калчар
белеткенин дугайында сүмелерин бер-
ди чорашканнар.

Радио дыңнакчыларының конференциясы

САРЫГ-СӨП. («Шынык» корб). Ян-
варың 6-да, Сарыг-Сөкө, радио дың-
накчыларының район конференциясы
болуп эртен. Областың радио инфор-
мация комитетиниң ажилчынын дугайында
илеткеди эш Гриненко кылган.

Илеткеди болгаш конференцияга са-
нал берген эштер харылаа, ылангыя ра-
дио талазы-биле областа чамдык чедиш-
кенингерин демдегеп чугаалаан. Моң-
биле кады областың радио информация
комитетиниң болгаш районун харылаа

Сүт-Хөл районун Кызыл-Тайгада Сталин
аттыг колхозтун комсомолчу аныяктары
ында эге школаның башкылары-биле ка-
ды бот-тымынчы урай-чул бөлүгүн ор-
ганисташканнар. Концерттин программасы
дыка бай.

Ылангыя тайбында бараалгашкан мон-
тажтан эгелеп чакчы көжөгелит ши-
лерин база ийи-чангыстың көргүзүлгери,
танчыларын чедишкенин-биле белеткеп

Эрэн районун «Чаз орук» колхозу-
нун төп сүт-бараан фермазынын коллек-
тив эртен чылдың инек бүдүрүлгөн 650
литр сүт саап алыр ооналдын ыракта
ажыр күүсеткен. Олар амы кады ажал-
агый чымында чурт инектериниң ыра-
зын-де 830 литр сүтү саап алырын

Бедик орулга

Бип-Хем районун «Былз тараачын»
көдө ажыл-агый артели областа органи-
зас, ажил-агый талазы-биле быжыккан
база бир мурунчак болот.

Колхозтун ийни орулгазы эртен
ажыл-агый чымында 3 миллион 500 мүн
рубль болот. Оон иштинде чер ажыл-
дан 1 миллион 588 мүн 996 рубль, мал
ажылдан 1 миллион 553 мүн 691
рубль, ажил-агыйнын өскө адыларында
257417 рубль болуп турар.

Мийиыг улаг бола мал, шээр мал бол-
гаш хааван фермаларын колхозка хой орул-
ганы берип турар. Мийиыг улаг бола
малдан—643882, хойдан — 400932, ка-
хадан—270718 рубль болуп турар. Бүт
фермазы—50059, дилги фермазы—115
мүн, чылгы мал фермазы—73 мүн рубль-
дин орулгазы берген.

Амы үеде «Сталинчы орук», Жланов,
Биров, Калинин аттыг колхозтарга кон-
церттер көргүзүлгө белеткенип турар-
лар.

Саанчыларын чедишкенин

хүлээген. Чамдык саанчылар оон ыра-
та бедик хүлээлгелерин алган. Чижээ,
Чиндимаа — 1100, Чамал — 950, Бой-
дан — 1000, Ханыммаа — 1200 литр
сүтү боттарында быжыгалаан инек бүрү-
дүндөн алырын хүлээгенер.

Ада-иелер—школага

Чөөн-Хемчик районун Хөндөргейде че-
ди чыл школының 1956 чылдың де-
кабрь эгеленде болган ада-не хуралдын
школага өөрдөлгө мастерскынаын дер-
жиңи хандыларын шийтирлөөн. Оларын
сөзү боттуг ажил-хөдөктер карышпаан,
декабрың ийги чартында мастерскаа
бүрүн деритинген.

Школаның бирден чеди класс чедир
өөрөнкүлери ада-иелеринден амы бүт
дыка хей хөдөктерин экедөөн.
